

Büyüklenmeci ve Kırılgan Narsizimin Ego Savunma Mekanizmaları ve Psikolojik Rahatsızlıklar ile İlişkinin İncelenmesi

İlkem İNCE¹ Zekeriya KÖKREK²

ÖZ

Bu araştırmanın amacı büyüklenmeci ve kırılgan narsisizmin savunma biçimleri ve psikolojik rahatsızlıklarla olan ilişkisinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini üniversite öğrencilerinden seçilmiş 205 kadın (%71,9) ve 80 erkek (%28,1) 285 kişiden oluşmaktadır. Yaş aralığı 18-47'dir. Örneklemin yaş ortalaması 22,69 (ss=4.04)'dur. Veri toplama aracı olarak "Demografik Bilgi Formu", "5 Faktör Narsisizm Ölçeği", "Kısa Semptom Envanteri" ve "Savunma Biçimleri Testi" kullanılmıştır. Regresyon analizi sonuçlarında ortak/farklı savunma biçimlerinin psikolojik rahatsızlıkları yüksek düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kırılgan narsisizmin psikolojik rahatsızlıklar için yordayıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, psikolojik rahatsızlıkların tanımlanmasında ve müdahale edilmesinde arka planındaki narsisizm türünün ve kullanılan savunma mekanizmalarının etkilerinin göz önünde bulundurulmasının yararlı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Büyüklenmeci Narsisizm, Kırılgan Narsisizm, Ego Savunma Mekanizmaları, Psikolojik Rahatsızlıklar*

The Relationship Between Grandiose- Vulnerable Narcissism And Ego Defense Mechanism With The Psychological Disorder

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationship between grandiose and vulnerable narcissism and defense styles and psychological disorders. The sample of the study consisted of 205 female (71.9%) and 80 male (28.1%) totaling 285 people elected from university students. The age range is 18-47. The average age of the sample was 22.69 (ss=4.04). "Demographic Information Form", "5 Factor Narcissism Scale", "Brief Symptom Inventory" and "Defense Style Questionnaire" were used as data collection tools. In the results of the regression analysis, it was concluded that common/different defense styles predicted psychological disorders at a high level. In addition, it was concluded that vulnerable narcissism is a predictor for psychological disorders. According to the results obtained, it was concluded that it may be beneficial to consider the type of narcissism in the background and the effects of the defense mechanisms used in the identification and intervention of psychological disorders.

Keywords: *Grandiose Narcissism, Vulnerable Narcissism, Ego Defense Mechanisms, Psychologic Disorder*

¹ Arş. Gör., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, ilkemince.psk@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0340-5591

² Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, zkokrek@ticaret.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0689-5952

1. Giriş

Narsisizm için literatür incelendiğinde pek çok farklı türünden bahsedilmekte olduğu ve pek çok farklı şekilde isimlendirildiği görülmektedir. Kuramcılar büyüklenmeci narsisizm için kayıtsız narsisizm, açık, teşhirci narsisizm, kırılğan narsisizm için ise tedirgin narsisizm, gizli narsisizm, örtük narsisizm gibi ifadeler kullanmaktadırlar (Dickinson ve Pincus, 2003:201; Gabbard, 1989:527; Wink, 1991:596). Yapılan tanımlamalar, narsisizmin genellikle büyüklenmeci boyutunu karşılamaktadır. Kuramlar ve son araştırmalar incelendiğinde ise narsisizmin kırılğan boyutunun varlığı dikkat çekmektedir. Narsisizmde kişiler özellikle bölme, yansıtma ve değersizleştirme savunma mekanizmalarını sıklıkla kullanmaktadırlar (Masterson, 2009:279). Narsisizmde bölme, yansıtma özdeşim, değersizleştirme gibi savunma biçimleri başta olmak üzere immatür ve nevrotik savunmaların yaygın olarak kullanılmakta olduğu dikkat çekmektedir (Masterson, 2009:77). Savunma mekanizmaları ile psikopatoloji arasında yakından bir ilişki olduğu da bilinmektedir (Cremar, 1999:549). Bunun yanı sıra belirli psikolojik rahatsızlıklarda da belli savunma mekanizmalarının kullanıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda tıpkı narsisizmde olduğu gibi psikolojik rahatsızlıklarda da daha çok immatür ve nevrotik savunma biçimlerinin kullanılmakta olduğu görülmektedir (Aktan, 2009:52 ; Calati, vd., 2010:11; Spinhoven ve Kooiman, 1997:52). Psikopatoloji taşımayan kişilerin daha olgun savunmalar kullandığı da dikkate alındığında narsisizm, psikopatolojiler ve savunma biçimleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülmektedir.

2. Literatür Özeti

Narsisizm için literatür incelendiğinde birden çok boyutun olduğu görülmektedir. Çoğunlukla yapılan tanımlamalar narsisizmin büyüklenmeci boyutunu açıklamaktadır (Masterson, 2009:112). Bu bağlamda en genel tanımlamasıyla psikanalitik çerçevede narsisizmin büyüklenmeci boyutunu, kişinin libidinal enerjisini kendisine yöneltmesi olarak değerlendirilmektedir (Freud, 1914:28-30). Yine literatür incelendiğinde büyüklenmeci narsisizm için, açık, teşhirci, kayıtsız narsisizm gibi ifadelerin kırılğan narsisizm için ise örtük, gizli, tedirgin narsisist gibi kavramların kullanılmakta olduğu görülmektedir (Dickinson ve Pincus, 2003:201; Gabbard, 1989:527; Wink, 1991:596). Kuramlar ve yapılan son araştırmalar narsisizmin kırılğan boyutunun varlığına dikkat çekmektedir ve narsisizmi genel olarak büyüklenmeci ve kırılğan olmak üzere iki boyutta değerlendirmektedirler (Dickinson ve Pincus, 2003:203).

Her iki narsisizm türünün temelinde de kırılğan bir benlik yapısı yatmaktadır ve yaşamakta oldukları yetersizlik duyguları ve onay arama ihtiyaçları için farklılaşan davranışsal tepkilerde bulunmaktadırlar. Kırılğan narsisistler bu gibi durumlarla başa çıkmak için sosyal geri çekilme, kaçınma ve içsel atıflarda bulunurken, büyüklenmeci narsisistler eleştiri, saldırganlık, hak görme, dışsal atıflarda bulunma gibi davranışlara yönelmektedirler (Campbell ve ark., 2000:344; Dickinson ve Pincus, 2003:201; Kernberg, 1975/2012:201-203). Yine narsisizmin oluşumuna baktığımızda çocukluk döneminde ebeveynlerden biri ya da her ikisi tarafından ihmal edilmiş, reddedilip cezalandırılmış bir ailede büyüdükleri ileri sürülmektedir (Ozan, vd., 2008). Bazı araştırmalarda da ebeveynlerin bir tanesi tarafından eleştiri ve ihmali deneyimlerken diğeri tarafından şımartılıp aşırı değer görmesi sonucu çocuğun iki duygu arasında dengeyi sağlayamadığı ve reddedilme, değersizlik, eleştiri, küçümseme gibi davranışlara karşılık kendisini değerli gördüğü sahte bir kendilik oluşturduğunu bu sayede benlik saygısını koruduğu ileri sürülmektedir. İlerleyen dönemlerde de kişi erken dönemlerde öğrendiği bu mekanizmayı

yetişkin hayatında kullanmaya devam etmektedir (Akhtar, 1989:529; Kohut, 1971/2005:36). Bu mekanizmaların işe yaramadığı durumlarda ise narsisistik kırılma meydana gelmektedir ve majör depresyon başta olmak üzere psikolojik rahatsızlıklar ortaya çıkmaktadır (Millon, vd., 2012:364; Öztürk ve Uluşahin, 2014:573).

Narsisizmde kişilik yapıları değerlendirildiğinde eleştiri, kabul görmeme, başarısızlık gibi durumlarda benlik saygısını korumak ve inşaa edilen sahte kendiliği devam ettirmek için bölme, yansıtma, değersizleştirme savunma mekanizmalarını daha sıklıkla kullanmakta oldukları dikkat çekmektedir (Clemence, Perry ve Plakun, 2009:180; Cramer, 1999; Perry ve Perry, 2004:319-324). Benzer şekilde her iki narsisizm türünde de ortak ve farklı ego savunma mekanizmalarının kullanılmakta olduğu görülmektedir (Dickinson ve Pincus, 2003:201).

Ego savunma mekanizmaları Freud tarafından literatüre kazandırılmıştır. Kişinin ruhsal yapısında meydana gelen gerilimi boşaltmak ve rahatlama sağlamak için savunma mekanizmalarının kullanılmakta olduğunu ifade etmiştir. Psikanalitik kurama göre egonun temeldeki fonksiyonu id ve süper ego arasındaki dengeyi sağlama ve kişinin dış çevreyle uyum yakalamasına yardımcı olmaktır. Bu nedenle savunma mekanizmaları kişinin ruhsal gelişimi ve ruhsal çatışmalar sonucu ortaya çıkan psikopatolojilerle yakından ilişkilidir (Freud, 1936). Freud genel olarak 10 adet savunma mekanizmasının varlığından söz etmiştir. Ancak araştırmada SBT'nin 40 soruluk formu kullanılmıştır. Bu nedenle ölçekteki gruplandırmalara uygun şekilde savunma mekanizmaları 3 başlık altında açıklanmıştır.

Matür savunmalar, ruhsal çatışmayı ve oluşan kaygıyı işlevsel şekilde azaltırken, immatür ve nevrotik savunmalar bu çatışmaları anlık olarak yatıştırıp sürekli ve sık kullanılması sonucu psikolojik rahatsızlıkların ve kişilik bozukluklarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Cremar, 1999:550; Johnson, Bornstein ve Krukoni, 1992:413; Lingardi vd., 1999:225). Psikolojik rahatsızlıklarla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde belli psikopatolojilerde belli savunma mekanizmalarının daha fazla kullanılmakta olduğu (örneğin majör depresyonda immatür savunmalar) görülmektedir (Balıkcı, 2014: 157; Masterson, 2009:156; Millon, Millon, vd., 2012:364).

Alanyazını incelendiğinde narsisizmin özellikle büyülenmeci boyutuyla ego savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiyi inceleyen ve yine aynı şekilde büyülenmeci boyutla depresyon ilişkisini ele alan çalışmaların varlığı gözükmemektedir. Ancak üç değişkeni de birlikte inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Örneğin Kızıltan'ın (2006:18), yaptığı çalışmada narsisistlerin depresyon yaşama nedenlerinin savunma biçimlerinin gelişmiş olmaması olduğunu ifade etmektedir. Başka bir araştırmada da büyülenmeci narsisistlerin kullandıkları savunmalar nedeniyle psikolojik rahatsızlıklara karşı daha dayanıklı iken, kırılğan narsisistlerin hem savunma mekanizmaları hem de içsel atıf yapmaları nedeniyle psikolojik rahatsızlıklara karşı daha dirençsiz olduğunu ileri sürülmektedir (Masterson, 1981/2006: 26).

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin narsisizm türleri ile kullandıkları savunma biçimleri ve psikolojik rahatsızlıkları arasında bir ilişkinin var olup olmadığını, eğer bir ilişki varsa nasıl bir ilişki olduğunu belirlemektir. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Kırılğan ve büyülenmeci narsisizm ile depresyon, okb, somatizasyon ve anksiyete arasında bir ilişki var mıdır?

Kırılgan ve büyüklenmeci narsisizm ile immatür, nevrotik ve matür savunma mekanizmaları arasında bir ilişki var mıdır?

Narsisizm türleri ve savunma mekanizmaları depresyon, okb, somatizasyon ve anksiyete belirtilerini ne düzeyde yordamaktadır?

2.2. Araştırmanın Önemi

Narsisizm ve narsisistik kişilik bozukluğu birbiri ile iç içe geçmiş iki kavram olarak değerlendirilmektedir. Özellikle narsisizm denildiğinde büyüklenmeci özellikler gösteren bir kişilik örüntüsü akla gelmektedir. Ancak kırılgan narsisizm başta olmak üzere narsisizmin pek çok şekilde karşımıza çıkabileceği unutulmamalıdır. Özellikle sosyal fobi ve çekingen kişilik bozukluğu gibi psikopatolojiler ile kırılgan narsisizmin çok sayıda benzer özelliği bulunmaktadır. Bu nedenle ve DSM V' te kırılgan narsisizmin yer almamasından ötürü, bu kişiler sıklıkla sosyal fobi, depresyon ve diğer psikopatolojilerle karıştırılmaktadır (DSM V, 2013: 202-203; Masterson,1981/2006). Bunun yanı sıra kullanılan savunma mekanizmalarının türleri ile narsisizm türleri arasında farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi gelişebilecek psikolojik rahatsızlıkların da önceden tahminlenmesi açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmanın özgün kısmı, literatür incelendiğinde özellikle kırılgan narsisizm ile ilgili yapılan yeterli çalışmaya rastlanmamasıdır. Ülkemizde de gerek narsisizmin büyüklenmeci ve kırılgan boyutu gerek ise bu boyutların savunma mekanizmaları ve psikolojik rahatsızlıklar açısından ilişkisinin incelendiği çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Bu nedenle bu çalışmanın literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. Yöntem

3.1. Araştırma Tasarımı ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde bir üniversitesinin öğrenim gören lisans ve yüksek lisans öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel (korelasyonel) yöntem uygulanmıştır. Katılımcılar çalışma hakkında bilgilendirilmiş ve onayları alındıktan sonra çevrimiçi anket uygulaması yapılmıştır. Gizliliğin sağlanabilmesi amacıyla; soru formlarında demografik bilgiler dışında katılımcıların kimliğini ortaya çıkarabilecek kişisel bilgiler içeren sorular kullanılmamıştır. Çalışma gönüllülük esasına dayalı olup 18 yaş ve üstü katılımcılar dahil edilmiştir. Katılımcılara sosyodemografik bilgi formu, KSE (kısa semptom envanteri), SBT-40 (savunma biçimleri testi) ve 5 Faktör Narsisizm Ölçekleri verilmiştir. Uygulama yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür. Uygulama 310 kişiye uygulanmış olup bu kişilerden 25'i anketleri eksiksiz bir şekilde cevaplandırmadığı için anketler araştırmaya dahil edilmemiştir. Toplamda araştırmaya 205 kadın ve 80 erkek olmak üzere 285 kişi katılmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

3.2.1 Sosyodemografik Bilgi Formu

Yaş, cinsiyet, medeni durum, algılanan ekonomik durum, kardeş sayısı, kardeş sırası ve psikolojik yardım öyküsü gibi bilgiler yer almaktadır.

Savunma Biçimleri Testi

Andrews, Singh ve Bond'un geliştirdiği bir ölçektir. Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Yılmaz, Gençöz ve Ak tarafından yapılmıştır. 40 maddeden oluşan dokuzlu likert tipi ölçektir. Matür, immatür ve nevrotik olmak üzere 3 ana başlıktan oluşan 20 adet savunma mekanizmasını ölçmektedir. Matür, immatür ve nevrotik savunmalar olmak üzere 3 boyutta değerlendirilmektedir. Her savunma için alınan en yüksek puan 18'dir. Puan arttıkça savunma biçiminin kullanımı da artmaktadır. Ölçeğin orijinalinde Cronbach Alfa değeri , ilkel savunma mekanizmalarının 0.89, nevrotik savunma mekanizmalarının 0.72 ve olgun savunma mekanizmalarının 0.59 olarak bulunmuştur. Türkçe uyarlaması için Cronbach Alfa değerleri sırasıyla 0.83, 0.61 ve 0.70 olarak bulunmuştur (Yılmaz, Gençöz ve Ak, 2007:245-246).

Kısa Semptom Envanteri

SCL-90-R'in kısaltılmış versiyonudur. 1992 yılında Deragotis tarafından geliştirilmiştir. 1994 yılında Şahin ve Durak tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 53 maddeden oluşan öz bildirim ölçeğidir. 9 alt ölçek, 3 globalindeks ve bir ek madde ölçeğinden oluşmaktadır. Sıkıntılarının şiddetine göre "hiç yok = 0" ile "çok fazla var = 4" arasında değişen 5 kategoriden oluşan likert tipi ölçektir. Ölçekten alınan toplam puan yükselmesi, belirtilerin sıklığının yükselmesini gösterir. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.96 ile 0.95'dir. Alt ölçeklerin katsayıları 0.55 ve 0.86 arasında değişmektedir. Ölçek, Sosyal Karşılaştırma Ölçeği ile 0.14 ve 0.34, Strese Yatkınlık Ölçeği ile 0.24 ve 0.36, Boyun Eğicilik Ölçeği ile 0.16 ve 0.42, UCLA Yalnızlık Ölçeği ile 0.13 ve 0.36, Offer Yalnızlık Ölçeği ile 0.34 ve 0.57, Beck Depresyon Envanteri ile 0.34 ve 0.70 arasında korelasyon göstermektedir. Test MMPI ile de pozitif korelasyon göstermektedir (Şahin ve Durak, 1994:53-54).

5 Faktör Narsisizm Ölçeği

5 Faktör Narsisizm ölçeği, Glover ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Hem kırılğan hem büyülenmeci narsisizmin bir arada ölçülmesini sağlayan ölçeğin ilk formu 15 alt ölçekten oluşmaktadır (2012). Ölçeğin kısa formu Sherman ve arkadaşları tarafından 60 soruluk kısa formuna çevirilmiştir (2015). Eksi, tarafından türkçeye uyarlanmıştır. 60 sorudan oluşmaktadır. Kırılğan narsisizm (beğenilme ihtiyacı, tepkisel öfke/öfke ve utanç alt boyutları) ve büyülenmeci narsisizm (onay arayıcılık, kibir, liderlik/otorite, güvensizlik, hak iddia etme, teşhircilik, sömürücülük, büyülenme hayalleri, umursamazlık, empati eksikliği, manipülatiflik ve maceraperestlik alt boyutları) olarak iki bileşenli şekilde de incelenmektedir. Likert tipi ölçektir ve cevaplar "Kesinlikle katılmıyorum=1" ve "Kesinlikle katılıyorum=5" şeklindedir. Ölçeğin İngilizce ve Türkçe formu arasındaki korelasyon 0.99 olarak bulunmuştur. Tüm ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı 0.87'dir. Madde alt ölçek korelasyonu ise 0.22 ile 0.73 arasındadır (Eksi, 2016:1088).

3.3. Verilerin Analizi

Verilerin analiz edilmesinde SPSS.24 (Statistical Package of Social Sciences) kullanılmıştır. Yapılan tüm istatistik hesaplamalarda 0.05 anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir ($p < .05$). İki değişken arasındaki farkın anlamlılık düzeyi araştırılırken parametrik dağılımlar için bağımsız t-testi, ikiden fazla değişken arasındaki anlamlılık düzeyini araştırmak için parametrik dağılımlar

için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Kısa semptom ve savunma biçimleri, narsisizm ve savunma biçimleri arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Psikolojik rahatsızlıkların savunma biçimleri ve narsisizm türleri tarafından ne düzeyde yordandığının tespiti için basit doğrusal regresyon modeli uygulanmıştır.

4. Bulgular

Bu bölümde bağımlı bağımsız ve aracı değişkenlere yönelik korelasyon analizi ve regresyon modeli yer alacaktır.

4.1. Sosyodemografik Bulgular

Tablo 1. Sosyodemografik Değişkenler İçin Sayı ve Yüzde Dağılımı

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	205	71,9
	Erkek	80	28,1
Medeni durum	Bekar	267	93,7
	Evli	18	6,3
	Düşük	21	7,4
Algılanan ekonomik durum	Orta	246	86,3
	Yüksek	18	6,3
Kardeş sayısı	1 kardeş	35	12,3
	2 kardeş	85	29,8
	3 kardeş	97	34,0
	4 kardeş ve üstü	68	23,9
Kardeş sırası	Tek	31	10,9
	İlk	99	34,7
	Ortanca	72	25,3
Psikolojik yardım alma	Son	83	29,1
	Var	39	13,7
	Yok	246	86,3
Toplam		285	100,0

Yapılan çalışmaya yaş aralığı 18-47, yaş ortalaması 22,69 ve standart sapması 4,04 olan 205 kadın (%71,9) ve 80 erkek (%28,1) olmak üzere toplam 285 kişi katılmıştır. Bekar olan 267 kişi (%93,7) ve evli olan 18 kişi (%6,3) vardır. Maddi durumunu düşük olarak belirten 21 kişi (%7,4), orta olarak belirten 246 kişi (%86,3) ve yüksek olarak belirten 18 kişi (%6,3) vardır.

Bir kardeşi olan 35 kişi (%12,3), iki kardeşi olan 85 kişi (%29,8), üç kardeşi olan 97 kişi (%34,0), dört ve üstü kardeşi olan 68 kişi (%23,9) çalışmaya katılmıştır. Tek çocuk olan 31 kişi (%10,9), ilk çocuk olan 99 kişi (%34,7), ortanca çocuk olan 72 kişi (%25,3) ve son çocuk olan 83 kişi

(%29,1) bulunmaktadır. Daha önce psikolojik yardım almış olan 39 kişi (%13,7) varken 246 kişi (%86,3) daha önce psikolojik yardım almamıştır.

4.2. Kısa Semptom Puanlarına İlişkin Bulgular

Katılımcıların Kısa semptom envanteri ile narsisizm boyutları arasındaki ilişkide Narsisizm toplam puanı, Kısa Semptom Envanteri ve alt boyut toplam puanları arasında $r=0,22$ ile $r=0,32$ aralığında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif korelasyon katsayısına ulaşılmıştır ($p<0,001$).Kırılgan narsisizm alt boyut toplam puanı ile Kısa Semptom Envanteri alt boyut toplam puanları arasında $r=0,29$ ile $r=0,39$ aralığında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif korelasyon katsayısına ulaşılmıştır ($p<0,001$). Büyüklenmeci narsisizm alt boyut toplam puanı ile Kısa Semptom Envanteri alt boyut toplam puanları arasında $r=0,16$ ile $r=0,27$ aralığında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif korelasyon katsayısı hesaplanmıştır ($p<0,001$). (Tablo 2).

Tablo 2. Kısa semptom envanteri ile narsisizm boyutları arasındaki korelasyon analizi sonuçları

Ölçek/Alt boyut	Anksiyete	Depresyon	Somatizasyon	Obsesif Kompulsif
Narsisizm	0,28 ^c	0,22 ^c	0,26 ^c	0,32 ^c
Kırılgan Narsisizm	0,35 ^c	0,34 ^c	0,29 ^c	0,37 ^c
Büyüklenmeci Narsisizm	0,22 ^c	0,16 ^c	0,22 ^c	0,27 ^c

^c = $p<0,001$

Kısa semptom ile savunma biçimleri arasındaki ilişki değerlendirildiğinde ilkel savunma mekanizmaları ve alt boyut toplam puanları ile Kısa Semptom Envanteri alt boyut toplam puanları arasında $r=0,12$; $p<0,05$ ile $r=0,50$; $p<0,001$ aralığında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif korelasyon katsayısına ulaşılmıştır. Nevrotik savunma mekanizmaları ve alt boyut toplam puanları ile Kısa Semptom Envanteri alt boyut toplam puanları arasında $r=0,12$; $p<0,05$ ile $r=0,30$; $p<0,001$ aralığında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif korelasyon katsayısına ulaşılmıştır. Matür savunma mekanizmaları ve alt boyut toplam puanları ile Kısa Semptom Envanteri alt boyut toplam puanları arasında $r=-0,12$; $p<0,05$ ile $r=-0,21$; $p<0,001$ aralığında istatistiksel açıdan anlamlı ve negatif korelasyon katsayısına ulaşılmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Kısa semptom ile savunma biçimleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları

Ölçek/Alt boyut	Anksiyete	Depresyon	Somatizasyon	Obsesif Kompulsif
İlkel Savunma Mekanizmaları	0,43^c	0,43^c	0,386^c	0,48^c
Yansıtma	0,38 ^c	0,42 ^c	0,30 ^c	0,34 ^c
Edilgen Saldırganlık	0,27 ^c	0,29 ^c	0,22 ^c	0,32 ^c
Dışa Vurma	0,30 ^c	0,27 ^c	0,34 ^c	0,28 ^c
Yalıtma	0,23 ^c	0,32 ^c	0,21 ^c	0,32 ^c
Değersizleştirme	0,29 ^c	0,26 ^c	0,39 ^c	0,40 ^c
Otistik Düşlem	0,20 ^b	0,29 ^c	0,15 ^a	0,27 ^c
Yadsıma	0,12 ^a	0,12 ^a	0,14 ^a	0,20 ^b
Yer Değiştirme	0,17 ^b	0,19 ^b	0,17 ^b	0,16 ^b
Disosiyasyon	0,08	0,03	0,09	0,13 ^a
Bölme	0,28 ^c	0,28 ^c	0,21 ^c	0,274 ^c
Mantıksallaştırma	0,18 ^b	0,23 ^c	0,10	0,26 ^c
Bedenselleştirme	0,39 ^c	0,25 ^c	0,37 ^c	0,33 ^c
Nevrotik Savunma Mekanizmaları	0,28^c	0,12	0,20^b	0,27^c
Yapma Bozma	0,30 ^c	0,17 ^b	0,17 ^b	0,25 ^c
Yapay Özgecilik	0,11	0,01	0,04	0,12 ^a
İdealleştirme	0,10	0,02	0,17 ^b	0,12 ^a
Ölçek/Alt boyut	Anksiyete	Depresyon	Somatizasyon	Obsesif Kompulsif
Karşıt Tepki Geliştirme	0,22 ^c	0,12 ^a	0,12 ^a	0,20 ^b
Matür Savunma Mekanizmaları	-0,06	-0,15^a	-0,03	0,05
Yüceltme	-0,08	-0,18 ^b	-0,13 ^a	-0,05
Mizah	-0,06	-0,05	-0,12 ^a	-0,20 ^b
Beklenti	0,00	-0,07	-0,03	0,07
Baskılama	-0,14 ^a	-0,21 ^c	-0,05	-0,09

^a = p<0,05; ^b = p<0,01; ^c = p<0,001

4.3. Narsisizm Boyutuna İlişkin Bulgular

Narsisizm ile Savunma Biçimleri Testi ve alt boyutları arası ilişkilerin değerlendirilmesinde ilkel savunma mekanizmaları ve alt boyut toplam puanları ile Narsisizm ve alt boyut toplam puanları arasında $r=0,12$; $p<0,05$ ile $r=0,58$; $p<0,001$ aralığında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif etkileşim kat sayısına ulaşılmıştır. Nevrotik savunma mekanizmaları ve alt boyut toplam puanları ile Narsisizm ve alt boyut toplam puanları arasında $r=0,13$; $p<0,05$ ile $r=0,31$; $p<0,001$ aralığında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif korelasyon katsayısına ulaşılmıştır. Matür savunma mekanizmaları ve alt boyut toplam puanları ile Narsisizm ve alt boyut toplam puanları arasında ise $r=-0,12$; $p<0,05$ ile $r=-0,21$; $p<0,001$ aralığında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif korelasyon katsayısı hesaplanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Narsisizm ile Savunma Biçimleri Testi ve alt boyutları arasındaki korelasyon analizi sonuçları

Ölçek/Alt boyut	Narsisizm	Kırılgan	Büyüklenmeci
		Narsisizm	Narsisizm
İlkel Savunmalar	0,58^c	0,46^c	0,54^c
Yansıtma	0,40 ^c	0,30 ^c	0,38 ^c
Edilgen Saldırganlık	0,47 ^c	0,42 ^c	0,43 ^c
Dışa Vurma	0,38 ^c	0,41 ^c	0,32 ^c
Yalıtma	0,32 ^c	0,22 ^c	0,31 ^c
Değersizleştirme	0,48 ^c	0,42 ^c	0,44 ^c
Otistik Düşlem	0,35 ^c	0,31 ^c	0,32 ^c
Yadsıma	0,20 ^b	0,06	0,21 ^c
Yer Değiştirme	0,18 ^b	0,10	0,18 ^b
Disosiyasyon	0,39 ^c	0,08	0,43 ^c
Bölme	0,45 ^c	0,39 ^c	0,41 ^c
Mantıksallaştırma	0,12 ^a	0,15 ^c	0,10
Bedenselleştirme	0,19 ^b	0,24 ^c	0,15 ^a
Nevrotik Savunmalar	0,23^c	0,26^c	0,20^b
Yapma Bozma	0,16 ^b	0,18 ^b	0,13 ^a
Yapay Özgecilik	0,04	0,14 ^a	0,00
İdealleştirme	0,31 ^c	0,28 ^c	0,28 ^c
Karşı Tepki Geliştirme	0,04	0,05	0,03
Matür Savunmalar	-0,06	-0,06	-0,15^a
Ölçek/Alt boyut	Narsisizm	Kırılgan	Büyüklenmeci
		Narsisizm	Narsisizm

Mizah	-0,12 ^a	-0,06	-0,05
Beklenti	-0,01	-0,00	-0,07
Baskılama	-0,14 ^a	-0,14 ^a	-0,21 ^c

^a = p<0,05; ^b = p<0,01; ^c = p<0,001

4.4. Regresyon Analizi Sonuçları

Kurulan modelde kırılğan narsisizm, bedenselleştirme, yansıtma ve yapma bozmanın anksiyete toplam puanını anlamlı şekilde yordayıcı parametreler olduğu görülmüştür ($F_{(4,280)} = 21,480$; $p < 0,001$). Depresyon için de kırılğan narsisizm, yansıtma, baskılama, yalıtma ve mantıksallaştırma depresyon toplam puanını anlamlı şekilde yordayıcı parametreler olduğu görülmüştür ($F_{(5,279)} = 32,166$; $p < 0,001$). Somatizasyonda kırılğan narsisizm, bedenselleştirme, yansıtma ve değersizleştirme yordayıcı parametreler olarak bulunmuştur ($F_{(4,280)} = 21,330$; $p < 0,001$). Obsesif kompulsif toplam puanının yordayıcıları kırılğan narsisizm, değersizleştirme, bedenselleştirme, yalıtma, yansıtma ve mantıksallaştırma olarak bulunmuştur ($F_{(6,278)} = 21,014$; $p < 0,001$) (Tablo 5).

Tablo 5. Kısa Semptom Envanteri Alt Boyut Yordayıcılarını Bulmak İçin Yapılan Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişkenler	B	Sh	Beta	T	F	R ²
Anksiyete	Sabit (a)	-7,062	1,494		-4,726 ^c		
	Kırılğan Narsisizm	0,145	0,042	0,184	3,447 ^b		
	Bedenselleştirme	0,343	0,065	0,275	5,240 ^c	30,958 ^c	0,31
	Yansıtma	0,366	0,080	0,244	4,570 ^c		
	Yapma Bozma	0,193	0,073	0,139	2,633 ^b		
Depresyon	Sabit (a)	-1,302	1,795		-0,725		
	Kırılğan Narsisizm	0,146	0,045	0,167	3,286 ^b		
	Yansıtma	0,526	0,085	0,317	6,222 ^c	37,948 ^c	0,37
	Baskılama	-0,500	0,081	-0,303	-6,145 ^c		
	Yalıtma	0,327	0,064	0,263	5,095 ^c		
	Mantıksallaştırma	0,247	0,099	0,123	2,492 ^a		
	Sabit (a)	-4,830	1,573		-3,070 ^b	21,330 ^c	0,23

Somati- zasyon	Kırılgan Narsisizm	0,095	0,047	0,118	1,995 ^a
	Bedenselleşti- rme	0,362	0,069	0,286	5,230 ^c
	Yansıtma	0,270	0,087	0,178	3,107 ^b
	Değersizleşti- rme	0,184	0,091	0,123	2,017 ^a

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişkenler	B	Sh	Beta	T	F	R ²
	Sabit (a)	-4,230	1,504		-2,813 ^b		
	Kırılgan Narsisizm	0,121	0,042	0,161	2,852 ^b		
	Değersizleşti- rme	0,221	0,084	0,158	2,640 ^b		
OKB	Bedenselleşti- rme	0,220	0,062	0,186	3,519 ^b	21,014 ^c	0,31
	Yalıtma	0,164	0,057	0,154	2,853 ^b		
	Yansıtma	0,215	0,078	0,151	2,754 ^b		
	Mantıksallaşt- ırma	0,182	0,090	0,106	2,020 ^a		

^a = p<0,05; ^b = p<0,01; ^c = p<0,001

Kısa Semptom Ölçeği ve alt boyut toplam puanının yordayıcılarını bulmak için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Bu amaçla yapılan regresyon analizlerine Beş Faktör Narsisizm Ölçeği ve Savunma Biçimleri Testi ve alt ölçekleri toplam skorlara atanmış ve “stepwise” yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem sonucunda anlamlı olan parametrelerin dahil edildiği regresyon modelleri tahmin edilmiştir.

5. Tartışma ve Sonuç

Narsisizm ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişki incelendiğinde immatür ve nevrotik savunmalar ile narsisizm arasında pozitif yönde bir ilişki bulunurken, matür savunmalar ile negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Gerek narsisizm gerekse diğer kişilik bozuklukları ile ilgili yapılan araştırmalarda eksen I bozuklukları ile immatür savunma biçimleri arasında pozitif korelasyon olduğu görülmektedir (Sinha ve Watson, 1999:286). Genel olarak kişilik bozuklukları ve iki tür narsisizm için de olgunlaşmış savunma biçimlerinin kullanılmayıp ilkel savunma biçimlerinin kullanılmakta olduğu görülmektedir. Bu farklılaşmanın nedeni ve savunma biçimlerinin oluşumu düşünüldüğünde bunun bebeklik dönemi bağlanma stilleriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Yapılan araştırmalarda güvenli bağlanan kişilerin olgun savunmaları kullanırken, güvensiz bağlanan kişilerin immatür ve nevrotik savunma biçimlerini kullanmakta olduğu yönünde sonuçlar elde edilmiştir (Bartholomew, 1990; West, 2018: 52). Miller vd., (2011: 1038), kırılgan narsisizmin korkulu ve kayıtsız bağlanma biçimiyle ilişkili

olduğunu ifade etmektedirler. Korkulu bağlanma tarzına sahip kişiler reddedilmeye düşük toleranslı olup, reddedilme riskine karşı sosyal ilişkilerde kaçınmacı ve izole bir tutum sergilemektedirler (Bozkurt, 2014). Kırılğan narsisistlerin sosyal olarak kendini geri çekme eğiliminde oldukları, kaygı ve utanç duygusu yaşadıkları göz önüne alındığında, narsisizmin temelinde ve savunma biçimlerinin kullanılmasında bağlanma stillerinin etkili olabileceğini düşündürmektedir. Ancak bu çalışmada kişilerin bağlanma stilleri dikkate alınmamıştır. Yapılacak yeni araştırmalarda bu değişkenin de dahil edilmesi önerilmektedir.

Büyükleme narsisizm ile yadsıma, yer değiştirme ve disosiyasyon savunmaları, kırılğan narsisizm ile mantıksallaştırma ve yapay özgecilik savunmaları arasında daha yüksek düzeyde ilişki olduğu bulunmuştur. Büyükleme narsisistlerin kendilerindeki zayıflıkları karşı tarafa aktararak eleştirme ve küçümseme davranışında bulunmaları araştırma sonucunda elde edilen, büyükleme narsisistlerin değersizleştirme, bölme, yadsıma, yansıtma, yer değiştirme ve disosiyasyon savunma mekanizmalarını kırılğan narsisistlere göre daha çok kullanmakta olduğu sonucu ile uyum göstermektedir. Narsisistik kişilerin sıklıkla kullandığı savunma biçimleri incelendiğinde araştırmayla uyumlu sonuçlara rastlanmaktadır. Narsisistik kişilerin olumsuz durumlar ve stres karşısında benlik imajlarını koruyabilmek için benliğindeki olumsuz özelliklerden kendisini ayırmaya çalışıp kendinde zayıf olarak gördüğü özellikleri örtmek için projeksiyonu kullanırken, başarısızlık reddedilme gibi durumlarda inkar ve rasyonalizasyon savunmalarını kullanmaktadırlar (Clemence, Perry ve Plakun, 2009:180; Cramer, 1999; Perry ve Perry, 2004:319-324). Kırılğan narsisistler aslında kırılğan özellikler taşımaktan çok yoğun öfke duygusu taşımaktadırlar. Göstermiş oldukları çekingen ve tedirgin davranışlar bu öfkeyi gizlemek amacıyla yapılan davranış örüntüleri olarak ortaya çıkmış olabilmektedir (Derry, Ohan ve Bayliss, 2019: 12). Salmivalli (2001:390), narsisistik kişilik bozukluğu olan kişilerin reddedilme, küçümseme ve aşağılanma gibi duygular karşısında öfke ve saldırganlık davranışları göstermekte olduklarını ifade etmiştir. Bu saldırganlığın ise düşük benlik saygısıyla başa çıkmak için kullandıkları bir savunma biçimi olduğunu ifade etmiştir. Araştırma sonucunda kırılğan narsisistlerin bedenselleştirme ve yapma-bozma savunma mekanizmalarını, büyükleme narsisistlere kıyasla daha çok kullanmak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Freud (1926/2018; 288), yapma-bozma savunma biçiminin saldırgan arzulara karşı birer önlem görevi gördüğünü dile getirmiştir. Bedenselleştirme ise benzer şekilde saldırganlık, cinsellik gibi toplum tarafından kabul edilmeyen dürtülerin bastırılması sonucunda bedensel belirtiler şeklinde açığa çıkması olarak tanımlanmıştır (Geçtan, 2006:200). Bu sonucun kırılğan narsisistlerin öfkelerini dışarıya aktaramayıp kendi bedenlerine yönlendirmiş olmaları ve saldırgan dürtüleri sonucunda hissetmiş oldukları suçluluk duygusunu onarma çabası ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Narsisizm ile kısa semptom envanterinin alt boyutları (depresyon, anksiyete, somatizasyon, obsesif kompulsif bozukluk) arasındaki ilişki incelendiğinde her iki narsisizm türü için de ortak bir sonuç elde edilmiştir. Bu sonuçtan yola çıkarak iki tür narsisizmin varlığının da psikopatoloji ile ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. Elde edilen bu sonucun büyükleme narsisistler için belli durumlarda narsisistik kırılma yaşamalarından kaynaklı olabileceğini düşündürmektedir. Narsisist kişi yüksek beklentileri gerçekleşmediğinde kırılma yaşamaktadır. Eleştirilmeye düşük tolerans gösterdikleri için olası bir eleştiri durumunda başa çıkma mekanizmalarının yetersiz kalması durumunda narsisistik kırılma yaşayabilmektedirler. Yapılan araştırmalar da bu kırılma sonucunda depresyon görülme olasılığının çok yüksek olduğu yönündedir (Masterson, 2009: 156; Millon, Millon, vd., 2012: 364). Ayrıca immatür savunma biçimleri kullanımı ile psikolojik rahatsızlıklar ilişkili iken matür savunma biçimleri psikolojik sağlık ile ilişkilendirilmiştir (Cremar, 1999:549). Bu araştırma sonucunda da iki narsisizm türünün de immatür ve nevrotik savunmalarla arasında pozitif korelasyon bulunurken matür savunmalarla negatif korelasyon bulunmuştur. Bu bağlamda iki tür narsisizmde de immatür savunma biçimlerinin kullanılmakta olması psikolojik rahatsızlıkların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Regresyon analizi sonucunda da kırılğan narsisizmin anksiyete, depresyon, somatizasyon ve obsesif kompulsif bozukluğun hepsi için yordayıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır ancak büyükenmeci narsisizm için böyle bir sonuç bulunamamıştır. Besser ve Priel (2010:888), kırılğan narsisizmi olan kişilerin olumsuz durumlara daha çok odaklanmakta oldukları ve olumsuz düşüncelerle zihinlerinin meşgul olduğunu ifade etmektedirler. Doğası gereği kırılğan narsisistlerin olumsuz olan düşünme tarzı stresli durumlar karşısında daha da olumsuzlaşarak depresyona girmelerini kolaylaştırabileceği düşünülmektedir. Kırılğan narsisizmin psikolojik rahatsızlıklar için yordayıcı olarak bulunurken büyükenmeci narsisizmin yordayıcı bulunmaması benlik saygısındaki farklılaşmadan kaynaklı olabileceğini de düşündürmektedir. Kırılğan ve büyükenmeci narsisizmin temelinde zayıf ve kırılğan bir benlik yapısı yatmaktadır. Büyükenmeci narsisizmde kişi bu kırılğan benlik yapısını karşı tarafa aktararak ya da eleştiride bulunarak baş etmeye çalışırken, kırılğan narsisistler kaçınma davranışında bulunarak benlik saygısını korumaya çalışmaktadır (Besser ve Zeigler, 2010: 531; Mc Williams, 2010: 242). Kısaca büyükenmeci narsisistler daha yüksek benlik saygısına sahipken, kırılğan narsisistler daha düşük benlik saygısına sahiptirler (Krusemark, Lee ve Newman, 2015: 19; Morf ve Rhodewalt, 2001: 193; Rohmann, vd., 2012: 285; Ronningstam, 2010: 73). Büyükenmeci narsisistler başarısızlık gibi durumlar karşısında dışsal atıflarda, iyi şeyler karşısında içsel atıflarda bulunmaktadırlar. Büyükenmeci narsisistlerin yüksek benlik saygısı ve olumsuz durumlarda dışsal atıflarda bulunmaları psikolojik rahatsızlıklara karşı koruyucu nitelik taşımış olabileceği düşünülmektedir. Kırılğan narsisistler ise büyükenmeci (grandiyöz) düşünceleri sonrasında utanç ve suçluluk hissi yaşamaktadırlar ve reddedilmeye karşı düşük tolerans gösterip benlik saygıları düşüktür (Besser ve Priel, 2010:896; Fernie, Fung ve Nikcevic, 2016: 12). Kırılğan narsisistler, büyükenmeci narsisistlerin aksine dışsal atıflarda bulunmamaktadırlar. Daha çok içselleştirme sorunu yaşayan kırılğan narsisistlerin anksiyete, depresyon ve obsesif kompulsif bozuklukları daha çok yaşamakta olduğu yapılan çalışmalarda görülmektedir (Miller ve Maples, 2011: 35; Tritt, vd., 2010: 282). Araştırma sonucunda kırılğan narsisizmin psikolojik rahatsızlıklar için yordayıcı olduğu bulunurken, büyükenmeci narsisizmin yordayıcı olmaması, kırılğan narsisizmdeki düşük benlik saygısıyla ve içselleştirme ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Rathvon ve Holmstrom (1996:13), yaptığı çalışmada kırılğan narsisizmin depresyon, somatizasyon ve kaygı bozuklukları ile pozitif korelasyon gösterdiği, büyükenmeci narsisizmin ise depresyon ve kaygı bozukluğu ile negatif yönde korelasyon gösterdiği sonucuna ulaşması araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Regresyon analizinin diğer sonuçlarına bakıldığında psikolojik rahatsızlıkların hepsi için immatür ve nevrotik savunma biçimlerinin yordayıcı olduğu görülmektedir. Araştırma sonucu literatürle uyum sağlamaktadır. İmmatür ve nevrotik savunma biçimlerinin psikolojik rahatsızlıklar ve kişilik bozukluklarıyla ilişkili olduğu bilinmektedir. Bilinç düzeyinde gerçekleşen olgun savunma biçimlerini ise psikolojik sağlıkla ilişkilendiren bir çok çalışma literatürde mevcuttur (Cremar, 1999: 550; Johnson, Bornstein ve Krukoniş, 1992: 413; Lingiardı vd., 1999: 225). Savunma mekanizmaları günlük hayatta normal kişiler tarafından da kaygı ve anksiyeteyi azaltmak için sıkça kullanılmaktadır. Durumun psikopatolojiye yol açması ancak kullanılan savunma biçimlerinin uzun vadeli, sürekli olarak katı bir biçimde kullanılması ve kişiliğin birer parçası haline gelmesi durumunda olmaktadır (Freud A, 1936/2004:33). Bu anlamda immatür ve nevrotik savunmaların psikolojik rahatsızlıklar için yordayıcı çıkması ve matür savunmaların yordayıcı olmaması beklenen bir sonuçtur. Araştırma sonucunda immatür ve nevrotik savunma biçimlerinin alt grupları farklı psikolojik rahatsızlıklar için yordayıcı olduğu bulunmuştur.

Sonuçlar göz önüne alındığında psikolojik rahatsızlıkların oluşumunda ortak ve farklı savunmaların etkili olduğu düşünülmektedir. Bu anlamda gerek narsisizmin türleri gerek diğer kişilik bozuklukları gerekse psikolojik rahatsızlıkların anlaşılmasında ve tedavisinde savunma biçimlerinin incelenmesinin yol gösterici nitelikte olacağı düşünülmektedir. Yapılan diğer çalışmalar da bu düşüncüyü desteklemektedir (Perry vd., 1998: 65; Sinha ve Watson, 1999: 286; Soldz, vd., 1995: 367).

6. Sınırlılıklar ve Öneriler

Bu çalışma psikopatolojiyle ilgili değişkenlerin sadece ilişkisel olarak değil aracı rollerini de incelemiş olması açısından özgün bir çalışmadır. Ancak klinik bir grubun yer almaması, kadın-erkek dağılımının eşit olmaması ve üniversite öğrencileriyle sınırlı olması çalışmanın en büyük kısıtlılığı olarak değerlendirilebilir. Veri toplama aracı olarak öz bildirim ölçeklerinin uygulanması da ayrıca bir sınırlılıktır. Klinik grubun da çalışmaya dahil edilmesi ve klinik gözlemden de yararlanarak savunma mekanizmalarının ve narsisizm türünün belirlenip psikopatoloji ile ilişkisinin anlaşılmasının daha yüksek katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

Akhtar, S. (1989). Narcissistic personality disorder: Descriptive features and differential diagnosis. *Psychiatric Clinics of North America*, 12(3): 505-529.

Aktan, Ö. (2009). *Depresyon tanısı konulmuş hastalar ile depresif şikayetleri olmayan kişilerin kullandıkları savunma mekanizmaları açısından karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Balikci, A., vd. (2014). Defense mechanisms in endogenous depression. *Gulhane Medical Journal*, 56(3).

Bartholomew, K. (1990). Yakınlıktan kaçınma: Bağlanma perspektifi. *Sosyal ve Kişisel ilişkiler Dergisi*, 7 (2): 147-178.

Besser, A. Ve Priel, B. (2010). Grandiose narcissism versus vulnerable narcissism in threatening situations: Emotional reactions to achievement failure and interpersonal rejection, *Journal of Social and Clinical Psychology*, 29(8): 874- 902.

Besser, A. ve Zeigler-Hill, V. (2010). The influence of pathological narcissism on emotional and motivational responses to negative events: the roles of visibility and concern about humiliation. *Journal of Research in Personality*, 44(4): 520-534.

Bozkurt, A. (2014). *Evli Bireylerde Bağlanma Stilleri, Aile İçi Eşler Arası Şiddet ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.

Campbell, W. K., vd. (2000). Narcissism and comparative self-enhancement strategies. *Journal of Research in Personality*, 34: 329 – 347.

Clemence, A. J., Perry, J. C. ve Plagkun, E. M. (2009). Narcissistic and borderline personality disorders in a sample of treatment refractory patients. *Psychiatric Annals*, 29: 175-184.

Cramer, P. (1999). Personality, personality disorders, and defense mechanisms. *Journal of Personality*, 67: 535-545.

Cramer, P. (2012). *The development of defense mechanisms: Theory, research, and assessment*. Springer Science & Business Media.

Derry, K. L., Ohan, J. L. ve Bayliss, D. M. (2019). Fearing Failure: Grandiose Narcissism, Vulnerable Narcissism, and Emotional Reactivity in Children. *Child development*, 91(3): 581-596.

Dickinson, K. ve Pincus, A. (2003). *Interpersonal analysis of grandiose and vulnerable narcissism*. *Journal of Personality Disorders*, 17(3): 188 - 207. Doi:10.1521/pedi.17.3.188.22146.

Eksi, F. (2016). The short form of the Five-Factor Narcissism Inventory: Psychometric equivalence of the Turkish version. *Educational Sciences: Theory &Practice*, 16(4): 1081-1096.

- Fernie, B. A., Fung, A. ve Nikčević, A. V. (2016). Different coping strategies amongst individuals with grandiose and vulnerable narcissistic traits. *Journal of affective disorders*, 205:301-305.
- Freud S (1961) Inhibition, symptoms, and anxiety. *The standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, 20:77-175. London: Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis:London
- Freud, A. (2004). *Ben ve Savunma Mekanizmaları* (Y. Erim, Çev.). İstanbul: Metis (Orijinal metin yılı 1936).
- Freud, S.(2006). *Narsisizm üzerine ve Scherber Vakası* (M. Atakay, Çev.). İstanbul: Metis. (Orijinal metin yılı 1914).
- Gabbard, G. (1989). Two subtypes of narcissistic personality disorder. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 53: 527–532
- Geçtan E. (2004). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Glover, N., vd. (2012). The FiveFactor Narcissism Inventory: A five-factor measure of narcissistic personality traits. *Journal of Personality Assessment*, 5: 500- 512.
- Johnson, JG, Bornstein, RF. ve Krukoniş, AB (1992). Kişilik bozukluğu semptomatolojisinin yordayıcıları olarak savunma biçimleri. *Kişilik Bozuklukları Dergisi* , 6 (4):408-416. doi.org/10.1521/pedi.1992.6.4.408
- Kaya, A., ve Bozkur, B. (2017). Kadercilik Eğilimi ile Özyeterlik İnancı ve Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 124-145.
- Kızıltan, H. (2006). *Narsisizm ve psikopatolojisi*. İPM
- Kohut, H. (2005). *Kendiliğin Çözümlemesi* (C. Atabaşoğlu, B. Büyükkal, C. İşcan, Çev.). İstanbul: Metis (Orijinal eser 1971).
- Krusemark, E. A., Lee, C. ve Newman, J. P. (2015). Narcissism dimensions differentially moderate selective attention to evaluative stimuli in incarcerated offenders. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 6(1): 12.
- Lingiardi, V., vd. (1999). Savunma mekanizmaları ve kişilik bozuklukları. *Sinir ve ruhsal hastalık dergisi*, 187 (4): 224-228.
- Masterson, J. F. (2006). *Narsisistik ve borderline kişilik bozuklukları* (B. Açıl, Çev). İstanbul: Litera Yayıncılık (Orijinal Metin Yılı 1981).
- Masterson, J. ve Klein, R. (2009). *Kendilik Bozukluklarının Psikoterapisi* (M. Benveniste, P. Özdemir, Çev.). İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.
- McWilliams, N. (2010). Psikanalitik tanı: *Klinik süreç içinde kişilik yapısını anlamak* (E. Kalem, Çev). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları (Orijinal Metin Yılı 1999).
- Miller, J. D., vd. (2011). Grandiose and vulnerable narcissism: A nomological network analysis. *Journal of Personality*, 79(5): 1013-1042.
- Miller, J. D. ve Maples, J. (2011). Trait personality models of narcissistic personality disorder, grandiose narcissism, and vulnerable narcissism. *In Handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments*, (71–88). Hoboken, NJ: Wiley.
- Millon, T., vd. (2012). *Personality disorders in modern life*. John Wiley & Sons.
- Morf, C. C. & Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. *Psychological inquiry*, 12(4): 177- 196.

- Ozan, E., Kırkpınar, İ., Aydın, N., Fidan, T., ve Oral, M. (2008). Narsisistik kişilik bozukluğu: Gelişim süreçleri ve yaşamı. *RCHP-Review Cases Hypotheses Psychiatry*, 2, 25-37.
- Perry JC., vd. (1998). Field trial of a diagnostic axis for defense mechanisms for DSM-IV. *Journal of Personality Disorders*, 12:56-68.
- Perry, J. D. & Perry, J. C. (2004). Conflicts, defenses and the stability of narcissistic personality features. *Psychiatry Interpersonal and Biological Processes*, 67(4), 310-330.
- Rathvon, N. & Holstrom, R. W. (1996). An MMPI-2 portrait of narcissism. *Journal of Personality Assessment*, 66: 1–19. doi:10.1207/s15327752jpa6601_1.
- Rohmann, E., Neumann, E., Herner, M. J. ve Bierhoff, H. W. (2012). Grandiose and vulnerable narcissism: Self-construal, attachment, and love in romantic relationships. *European Psychologist*, 17(4): 279-290.
- Ronningstam, E. (2005). Identifying and Understand the Narcissistic Personality. New York: Oxford Univ. Press
- Ronningstam, E. (2010). Narcissistic personality disorder: A current review. *Current Psychiatry Reports*, 12(1): 68-75.
- Rose, P. (2002). The happy and unhappy faces of narcissism. *Personality and Individual Differences*, 33: 379-391. doi:10.1016/S0191-8869(01)00162-3.
- Salmivalli, C. (2001). Feeling good about oneself, being bad to others? Remarks on self-esteem, hostility, and aggressive behavior. *Aggression and violent behavior*, 6(4): 375-393
- Sinha, B. K. & Watson, D. C. (1999). Predicting personality disorder traits with the Defense Style Questionnaire in a normal sample. *Journal of Personality Disorders*, 13(3): 281-286.
- Soldz, S., vd. (1995). Savunma stilinin kişilik patolojisi ve büyük beş kişilik faktörü ile ilişkisi. *Kişilik bozuklukları dergisi*, 9 (4): 356-370. doi.org/10.1521/pedi.1995.9.4.356.
- Şahin NH. & Durak A (1994). Kısa Semptom Envanteri: Türk gençleri için uyarlaması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9:44-569.
- Tritt, S. M., vd. (2010). Pathological narcissism and the depressive temperament. *Journal of Affective Disorders*, 122(3): 280-284.
- West, A. E. (2018). *Yetişkin bağlanma stillerinin savunma mekanizmaları ve yaşam doyumuyla ilişkilerinin incelenmesi*, (Yüksek lisans tezi), Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Wink, P. (1991). Two faces of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(4): 590-597.
- Yılmaz, N. Gençöz, T. ve Ak, M. (2007). Savunma Biçimleri Testi'nin Psikometrik Özellikleri: Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(3): 244-253.